EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

14. veebruar 2008 *

Kohtuasjas C-449/06,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Tribunal du travail de Bruxelles (Belgia) 17. oktoobri 2006. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. novembril 2006, menetluses

Sophiane Gysen

versus

Groupe S-Caisse d'Assurances sociales pour indépendants,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud G. Arestis, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (ettekandja) ja J. Malenovský,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– S. Gysen, esindaja: advokaat N. Sluse,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: J. Currall ja D. Martin,

olles 8. novembri 2007. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Tribunal du travail de Bruxelles'i esitatud eelotsustaotlus, mis puudutab nõukogu 29. veebruari 1968. aasta määrust (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjad ja ühenduste muude teenistujate teenistustingimused ning komisjoni ametnike suhtes ajutiselt kohaldatavad erimeetmed (EÜT 1968 L 56, lk 1; ELT eriväljaanne 01/02, lk 5)

(nõukogu 21. juuli 1983. aasta määrusega (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 2074/83 (EÜT L 203, lk 1) muudetud kujul) (edaspidi „personalieeskirjad"), esitati S. Gyseni ja Groupe S-Caisse d'Assurances sociales pour indépendants (Belgia füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusasutus, edaspidi „kassa") vahelise kohtuvaidluse raames seoses S. Gyseni laste järgu kindlaksmääramisega, et arvutada välja Belgia peretoetuste summa.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

2 Personalieeskirjade artikli 11 teise lõigu sõnastuse kohaselt on see „tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides".

3 Personalieeskirjade artikli 67 lõike 1 kohaselt hõlmavad peretoetused majapidamistoetust, ülalpeetava lapse toetust ja õppetoetust.

4 Vastavalt personalieeskirjade artikli 67 lõikele 2 peavad samas artiklis sätestatud peretoetusi saavad ametnikud teatama mujalt saadavatest samalaadsetest toetustest; sellised toetused arvatakse maha personalieeskirjade VII lisa artiklite 1–3 alusel makstavatest toetustest.

5 Personalieeskirjade VII lisa artikli 2 lõige 7 sätestab, et kui ülalpeetav laps on seadusega või kohtu või pädeva haldusasutuse otsusega usaldatud teise isiku hooldada, makstakse ülalpeetava lapse toetust ametniku nimel ja tema eest sellele teisele isikule.

Liikmesriigi õigusnormid

6 Vastavalt 8. aprilli 1976. aasta kuninga dekreedile füüsilisest isikust ettevõtjate peretoetuste korra kohta (*Moniteur belge*, 6.5.1976) kasvab iga lapse eest makstava toetuse summa vastavalt laste arvule.

7 Nimetatud kuninga dekreedi artikli 16 lõike 1 esimene lõik selle põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas versioonis määrab laste järgud kindlaks vastavalt nende laste sünni järjekorrale, kelle eest saadakse toetust sellesama kuninga dekreedi, palgalisel töökohal töötajate peretoetusi käsitlevate konsolideeritud seaduste, 26. märtsi 1965. aasta kuninga dekreedi riigi palgal olevate teatud töötajate kategooriate peretoetuste kohta, 20. juuli 1971. aasta seaduse, millega kehtestatakse tagatud peretoetused, ja Belgias kehtivate sotsiaalkindlustusalaste rahvusvaheliste konventsioonide alusel.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

8 Belgia kodanik S. Gysen tegutseb Belgias füüsilisest isikust ettevõtjana. Ta abiellus 1. veebruaril 1986. Sellest abielust sündis 20. oktoobril 1989 laps. Abielupaar lahutas 1993. aasta juunikuus.

9 S. Gysen abiellus uuesti 1993. aasta detsembrikuus. Sellest abielust sündis kaks last, 5. mail 1994 ja 17. septembril 1996. Abielupaar lahutas aastal 2000.

10 S. Gyseni vanim poeg elab alates 17. jaanuarist 2001 ema juures. Kahe noorema lapse osas on 13. veebruari 2001. aasta kohtuotsusega otsustatud, et vanemlikke kohustusi teostatakse ning vara hallatakse ühiselt ning et peretoetused saab S. Gysen.

11 1. detsembril 2001 võeti 1989. aastal sündinud lapse isa tööle Euroopa Ühenduste Komisjoni. Sellest kuupäevast alates maksid komisjoni talitused S. Gysenile vanima poja eest viimase isa nimel ja arvel peretoetusi täies mahus.

12 S. Gysen teavitas 22. veebruari 2002. aasta kirjas kassat sellest olukorrast, mille tagajärjel kassa lõpetas peretoetuste maksmise S. Gyseni vanima poja eest, kuid jätkas toetuste maksmist nooremate laste eest.

13 Seejärel, leides et toetusi oli makstud alusetult, pidas kassa alates 2003. aasta märtsist makstavatest igakuistest peretoetustest kinni 2284,84 euro suuruse summa. See summa vastab erinevusele nooremate laste kui teise ja kolmanda järgu laste eest makstud toetuste ja nende toetuste vahel, mida kassa arvates oleks tulnud maksta kahele lapsele – esimese ja teise järgu eest.

14 Kuna S. Gysen leidis, et kassa haldusotsused seoses summade kinnipidamisega rajanevad sellel, et tema kolme lapse järgud on valesti kindlaks määratud ja need otsused tuleb seega tühistada, pöördus ta eelotsusetaotluse esitanud kohtusse.

15 Neil asjaoludel otsustas Tribunal du travail de Bruxelles menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [personalieeskirjad] ja [nende] „VII lisa: Töötasu […]" 1. jao „Peretoetused" artikli 67 lõige 1, milles loetletakse: […] majapidamistoetus, […] ülalpeetava lapse toetus […] [ja] õppetoetus, kujutavad endast käesolevas asjas seda, mida vaidlusalune siseriiklik õigusakt nimetab „[…] Belgias kehtivaks sotsiaalkindlustusalaseks rahvusvaheliseks lepinguks"?"

Eelotsuse küsimus

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtule tema menetluses oleva kohtuvaidluse lahendamiseks vajaliku vastuse andmiseks tuleb käsitleda personalieeskirjade olemust ja õigusjõudu.

17 EÜ artikliga 234 kehtestatud õigusalase koostöö süsteemis on Euroopa Kohtu ülesandeks ühenduse õigusnormide tõlgendamine. Liikmesriigi õigusnormide tõlgendamise osas tuleb meenutada, et nimetatud süsteemis kuulub nende tõlgendamine liikmesriikide kohtute pädevusse (vt eelkõige 12. oktoobri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-37/92: Vanacker ja Lesage, EKL 1993, lk I-4947, punkt 7).

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kirjeldatud põhikohtuasja õiguslikust raamistikust ilmneb, et sellise füüsilisest isikust ettevõtja last, kellele teise liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutused maksvad teatavat rahvusvahelist lepingut kohaldades toetust tema abikaasa või endise abikaasa nimel ja arvel, arvestatakse Belgia õiguse kohaselt

sellesama füüsilisest isikust ettevõtja laste järgu kindlaksmääramisel, et arvutada välja Belgia nende peretoetuste summad, mida nimetatud füüsilisest isikust ettevõtjal on õigus saada oma teiste laste eest.

19 Eelotsusetaotlusest selgub ka, et põhikohtuasja aluseks oli kassa keeldumine arvestada last, kelle eest makstakse personalieeskirjade kohaselt täies mahus toetust tema ühenduse ametnikust isa nimel ja arvel, tema füüsilisest isikust ettevõtjast ema laste järkude kindlaksmääramisel, et arvutada välja nende peretoetuste summa, mida emal on õigus oma teiste laste eest saada.

20 Toimikust ilmneb, et erinevus kahe juhtumi kassa poolsel kohtlemisel tuleneb S. Gyseni 1989. aastal sündinud lapse eest makstava personalieeskirjade järgse toetuse õigusliku aluse eripärast.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus väidab kassa, et personalieeskirjad annavad ühenduse ametnikele õigused, mida nad võivad maksma panna oma tööandja suhtes, ning samuti õiguse pöörduda vajaduse korral hagiga ühenduse kohtuinstantsidesse, kuid need õigused ei ole liikmesriigi õiguskordades vahetult ja otse kohaldatavad.

22 Tuleb asuda seisukohale, et see väide on vastuolus personalieeskirjade olemuse ja õigusjõuga.

23 Kuigi on tõsi, et määrust nr 259/68, millega kehtestati personalieeskirjad, ei saa samastada rahvusvahelise konventsiooniga, kuna seda ei ole vastu võtnud

liikmesriigid, tegutsedes rahvusvahelise õiguse reeglite alusel, vaid autonoomselt tegutsev nõukogu kui Euroopa ühenduse institutsioon (vt selle kohta 18. veebruari 1970. aasta otsus kohtuasjas 38/69: komisjon *vs.* Itaalia, EKL 1970, lk 47, punkt 11, ja 18. märtsi 1980. aasta otsus kohtuasjas 91/79: komisjon *vs.* Itaalia, EKL 1980, lk 1099, punkt 7), samuti nagu EÜ asutamislepingut, millel nimetatud määrus rajaneb, ei saa samastada rahvusvahelise sotsiaalkindlustusalase konventsiooniga. Siiski tuleb meenutada, et EÜ artikli 249 teise lõigu kohaselt on see määrus üldkohaldatav ning tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides (vt 20. oktoobri 1981. aasta otsus kohtuasjas 137/80: komisjon *vs.* Belgia, EKL 1981, lk 2393, punkt 7, ja 7. mai 1987. aasta otsus kohtuasjas 186/85: komisjon *vs.* Belgia, EKL 1987, lk 2029, punkt 21). Lisaks, nii nagu märgib ka S. Gysen, näeb personalieeskirjade artikli 11 teine lõik sõnaselgelt ette, et see on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

24 Kuna määrus nr 259/68 on liikmesriikide õiguskordades vahetult kohaldatav, peavad liikmesriikide kohtud seda kohaldama, et tagada mittediskrimineerimise põhimõttest kinnipidamine. Kohtud peavad seega kindlustama võrdse kohtlemise isikute vahel, kelle lapse eest on õigus saada peretoetusi personalieeskirjade alusel, ja isikute vahel, kelle lapse eest on õigus saada peretoetusi siseriikliku õiguse või asjaomases liikmesriigis kehtiva sotsiaalkindlustusalase rahvusvahelise konventsiooni alusel.

25 Eelneva põhjal tuleb esitatud küsimusele esiteks vastata, et personalieeskirjad on üldkohaldatavad ning tervikuna siduvad ja vahetult kohaldatavad kõikides liikmesriikides, ja teiseks, arvestades määruse nr 259/68 vahetut kohaldatavust liikmesriikide õiguskordades, tuleb laps, kelle eest on õigus saada peretoetusi personalieeskirjade alusel, samastada lapsega, kelle eest on õigus saada selliseid toetusi siseriikliku õiguse või asjaomases liikmesriigis kehtiva sotsiaalkindlustusalase rahvusvahelise konventsiooni alusel.

Kohtukulud

26 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 29. veebruari 1968. aasta määrus (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjad ja ühenduste muude teenistujate teenistustingimused ning komisjoni ametnike suhtes ajutiselt kohaldatavad erimeetmed (nõukogu 21. juuli 1983. aasta määrusega (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 2074/83 muudetud kujul) on üldkohaldatav ning tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides. Arvestades selle määruse vahetut kohaldatavust liikmesriikide õiguskordades tuleb laps, kelle eest on õigus saada peretoetusi Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjade alusel, samastada lapsega, kelle eest on õigus saada selliseid toetusi siseriikliku õiguse või asjaomases liikmesriigis kehtiva sotsiaalkindlustusalase rahvusvahelise konventsiooni alusel.

Allkirjad